

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolornas arbete
för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan
vid Göteborgs Praktiska Gymnasium
i Göteborgs kommun

Innehåll

Inledning	sid. 1
Bakgrundsuppgifter om Göteborgs Praktiska Gymnasium	sid. 1
Bakgrund och syfte	sid. 2
Frågeställningar	sid. 3
Resultat	sid. 4
Metod och material	sid. 6

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan på yrkesprogram under hösten 2014 och våren 2015. Granskningen vid Göteborgs Praktiska Gymnasium i Göteborgs kommun ingår i detta projekt. Granskningen görs med utgångspunkt från ett antal elever vid den utvalda skolan (se metodavsnitt). Resultatet avser endast de elever på skolan vars skolsituation har granskats. Det finns fler elever med frånvaroproblematik på skolan, men deras studiesituation har således inte granskats.

Göteborgs Praktiska Gymnasium besöktes den 14-16 januari 2015. Ansvariga inspektörer har Josefin Brüde Sundin och IngBeth Larsson varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 30 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande rapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Göteborgs Praktiska Gymnasium

Göteborgs Praktiska Gymnasium är en fristående gymnasieskola i Göteborgs stad med drygt 200 elever. Huvudman för skolan är Praktiska Sverige AB. Skolan startade sin verksamhet hösten 1999.

Skolan erbjuder sju program: fordons- och transportprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, hantverksprogrammet, el- och energiprogrammet, industritekniska programmet, fastighetsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet.

Utbildningen leds av en rektor och en biträdande rektor. De drygt 20 lärarna på skolan utgör ett arbetslag och varje elev har en mentor som har en särskild uppdragsbeskrivning. Skolans elevhälsoteam utgörs av rektor, biträdande rektor, specialpedagog, skolkurator och skolsköterska. Skolläkare och skolpsykolog kan anlitas externt men det finns ingen särskild person knuten till verksamheten. För studie- och yrkesvägledning har skolan tecknat ett avtal om vägledningstjänster med Vägledningssentrum i Göteborgs stad.

Nationell statistik visar att 61,7 procent av eleverna som fick slutbetyg från Göteborgs Praktiska Gymnasium 2014 fullföljt utbildningen inom fyra år. Det är ett något högre värde än de två föregående åren, men ett lägre värde än genomsnittet för riket som detta år var 76,4. I dokumentation från skolenhetens systematiska kvalitetsarbete gällande läsåret 2013/14 anges arbetet med att minska avbrott och frånvaro som ett förbättringsområde och åtgärder beskrivs för att uppnå detta. Av dokumentationen framgår att antal elever som avbrutit sina studier har minskat från läsåret dessförinnan.

Bakgrund och syfte

Elever som helt lämnar utbildningssystemet är under stor risk för att hamna utanför arbetsmarknaden och att få såväl ekonomiska som psykosociala problem framöver. Även elever som genomgår gymnasieskolan men inte får slutbetyg, riskerar utanförskap från arbetsmarknad och vidare studier, särskilt i de fall då eleverna saknar betyg i ett stort antal kurser.

Trots att i stort sett samtliga ungdomar börjar gymnasieskolan är det endast 74 procent av landets 20-åringar som har ett slutbetyg från gymnasiet¹. För de nationella programmen är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når ett slutbetyg inom tre år. Totalt sett är det knappt en procent av eleverna som startade på ett nationellt program i gymnasiet hösten 2011 som sedan inte finns registrerade i gymnasieskolan är två eller tre. Det vanligaste skälet till att eleverna inte fullföljer sin skolgång är alltså inte att de helt avbryter sina studier – utan istället att de fortsätter vara formellt registrerade i skolan men utan att nå slutbetyg. Detta pekar på att det finns en grupp gymnasieelever med behov av olika anpassningar och stödåtgärder som skolan bör uppmärksamma och rikta förebyggande insatser till.

En del i arbetet med att motverka studieavbrott handlar om att främja närvaro och deltagande i utbildningen, exempelvis genom en god generell undervisning och en trygg skolmiljö. En annan del i arbetet riktar sig *mer specifikt* till de elever som av olika skäl påbörjat en process mot studieavbrott, där det är centralt att skolan identifierar dessa

¹ Avser elever i den "gamla" gymnasieskolan då den första årskursen elever i den "nya" gymnasieskolan tar examen våren 2014.

elever samt utreder och sätter in åtgärder som utgår från varje elevs behov. Ett tydligt uttryck för att en elev är i negativ spiral som kan leda till studieavbrott är att när eleven riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen och/eller har hög frånvaro i skolan. Det kan finnas flera orsaker till detta, bl.a. problem i den pedagogiska miljön eller i den sociala miljön. Detta kan också samverka med sådana faktorer som inte har sitt ursprung i skolmiljön t.ex. problem i hemmiljön men där skolan ändå ska stödja eleven till att fullfölja utbildningen.

Kvalitetsgranskningens syfte är därför att granska om elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, får det pedagogiska stöd de behöver, för att förebygga att de avbryter sina studier och istället når en yrkesexamen.

Frågeställningar

Förebygger gymnasieskolan studieavbrott genom att möta elevernas behov av pedagogiskt stöd så att eleverna ges möjlighet att nå kunskapskraven och nå en yrkesexamen?

1. Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
2. Motiveras eleven till att delta i och genomföra de åtgärder som formulerats för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
3. Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda frågeställningar har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i hur skolan arbetar med att förebygga studieavbrott för eleverna i urvalet och identifierat två prioriterade utvecklingsområden.

Utvecklingsområden

Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

Här granskas att de stödåtgärder som formulerats är anpassade för den enskilde eleven och om eleven är involverad i arbetet med att ta fram åtgärder. Det kan avse stödbehov i olika ämnen. Det kan också avse olika dimensioner av stöd, exempelvis anpassning av arbetsformer, stöd för att organisera sitt arbete eller stöd för att hantera sociala aspekter av utbildningen. Granskningen innefattar också om och hur åtgärderna och effekter av dem följs upp och utvärderas.

Granskningen visar att det finns rutiner på Göteborgs Praktiska Gymnasium för att uppmärksamma och signalera om elevers svårigheter i studierna. Åtgärder sätts in och dokumenteras och följs sedan upp. Elevehälsans kompetenser behöver dock användas i större utsträckning i arbetet med att utreda elevers behov som föreligger vid hög frånvaro eller då elever riskerar att inte nå kunskapskraven.

Eleverna i urvalet har inte nått kunskapskraven i en del ämnen och har eller har haft stor frånvaro under längre perioder under gymnasieutbildningen. Av intervjuer med elever framgår att de samtalat med framför allt mentorn och rektorn om svårigheterna i skolsituationen. Specialpedagog har också i flera fall varit inblandad i att utreda behov och utforma ett stöd för eleven. Åtgärdsprogram har utarbetats för de elever som rektorn bedömt vara i behov av särskilt stöd.

Skolan har vidtagit åtgärder av olika slag för att ge stöd till eleverna i urvalet. En del elever uppfattar att åtgärderna som vidtagits har fungerat väl. I andra fall framgår att åtgärderna inte motsvarar elevernas behov eller att samtliga lärare inte agerar utifrån de åtgärder som bestämts, kanske på grund av bristande kommunikation mellan lärare, mentorer och/eller ansvariga för åtgärdsprogrammet. Det framgår av elevintervjuer att detta kan vara bidragande orsaker till att elever väljer att inte komma till skolan. I en del fall är också eleven i låg utsträckning delaktig i att utforma åtgärderna som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven, vilket i sin tur tycks minska elevens motivation att genomföra åtgärden.

Av intervjuer med elever och personal samt av dokumentation från skolan framkommer att de åtgärder som vidtagits inte alltid gett önskat resultat. Det kvarstår också fortfarande i en del fall frågetecken om vari elevernas behov ligger. Ändå har inte relevanta kompetenser inom elevehälsan varit involverade i arbetet med att ge eleverna det stöd de behöver. Exempelvis har psykologisk kompetens inte används i utredningen av behoven hos eleverna, trots att beskrivning av behoven antyder att sådan kompetens

skulle kunna vara adekvat att nyttja. I utredningen av flera elevers behov eller planering av åtgärder har heller inte skolsköterska och skolkurator varit inblandade, även om elever har hög och långvarig frånvaro och riskerar icke godkända betyg.

I arbetet med att kartlägga och utreda elevens behov kan också information direkt från elevens tidigare grundskola vara värdefull, se vidare nästa utvecklingsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Göteborgs Praktiska gymnasium behöver förbättra arbetet med att utreda elevers behov av särskilt stöd. Skolan behöver bland annat överväga hur kompetensen hos kurator, psykolog och skolsköterska kan användas i utredningen av elevens behov. Det är särskilt viktigt att elevernas åsikter om vad hon eller han behöver tas tillvara och beaktas i arbetet med att utforma stödinsatser. En tidig och gedigen utredning av elevens behov utgör grunden för effektiva åtgärder som utgår ifrån och möter dessa behov.

Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Här granskas om elevens behov av stöd är utgångspunkt för att skolans olika aktörer, till exempel mentor, lärare, elevhälsa, rektor och studie- och yrkesvägledare, arbetar gemensamt för att definiera och formulera vilket stöd eleven behöver för att kunna nå målen för utbildningen.

Av granskningen framgår att det finns flera forum för personalen på Göteborgs Praktiska Gymnasium att utbyta information om eleverna, exempelvis veckomöten där samtliga lärare, rektor och elevhälsans personal deltar. Så kallade mitterminskonferenser är ett annat sådant forum. Personal beskriver en generellt god samverkan mellan elevhälsan och lärarna, med formella och informella kontakter. Tidigare i rapporten framgår emellertid att samverkan med elevhälsans kompetenser behöver utvecklas då elevers behov av stöd utreds.

Samverkan mellan olika andra aktörer behöver också förbättras för ett ännu mer effektivt stöd för eleverna. Vid skolstart i årskurs 1 genomför mentorer och skolsköterska olika typer av samtal, så kallade screeningsamtal och hälsosamtal, med samtliga elever och deras vårdnadshavare. Dessa sker i syfte att få information om eleverna som är värdefull för skolan att ha då studierna planeras.

Av intervjuer framgår emellertid att lärare och mentorer ofta vet mycket lite om elevernas tidigare skolgång och eventuella tidigare behov av hjälpmedel eller andra stödinsatser. Information om behov som eleven haft i grundskolan kan istället framkomma först i samband med att svårigheter uppstår under gymnasieutbildningen. Det framgår av intervjuer med personal att information om behov under grundskoletiden skulle kunnat medföra ett tidigare stöd till eleven. Avsaknad av sådan information har enligt lärare bidragit till att stödinsatser försenats. I vissa fall efterfrågar skolan information om en viss elev från tidigare grundskola, men det kan ta lång tid innan informationen når skolan. Ovanstående talar sammantaget för att skolan behöver utveckla samarbetet

med överlämnande grundskolor. I detta arbete har grundskolan och gymnasieskolan ett gemensamt ansvar.

Skolverket understryker att en väg att minska avhopp i gymnasieskolan är att satsa på bra studie- och yrkesvägledning.² Göteborgs Praktiska Gymnasium har ett avtal med Vägledningscentrum i Göteborgs stad. Ingen av eleverna i urvalet har dock varit i kontakt med en studie- och yrkesvägledare (SYV) och de flesta av eleverna i urvalet tror inte att de har tillgång till SYV. Information om exempelvis inriktningar och andra utbildningar ges istället av rektorn och yrkeslärare. Den information som ges till eleverna är med stor sannolikhet värdefull, men en kontakt med en utbildad studie- och yrkesvägledare kan medföra att eleverna motiveras för studier och får ett annat stöd i att göra väl underbyggda val utifrån bland annat information om aktuella förhållanden inom studier och yrkesliv. För stöd i skolans fortsatta arbete med att utveckla studie- och yrkesvägledningen hänvisas till Skolverkets allmänna råd med kommentarer om studie- och yrkesvägledning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Göteborgs Praktiska Gymnasium behöver utveckla samverkan mellan lärare, mentorer, rektor och elevhälsans kompetenser för att eleverna ska ges ett effektivt stöd. Samverkan med elevernas tidigare grundskolor bör utvecklas för att skolan tidigt ska kunna möta varje elevs behov. I arbetet med att motivera eleverna och ge dem det stöd de behöver skolan involvera studie- och yrkesvägledare som med sin specialistkompetens stödjer eleverna i att göra väl underbyggda val i studierna.

Metod och material

Under hösten 2014 och våren 2015 granskar Skolinspektionen skolornas arbete att förebygga studieavbrott vid 31 skolor i landet. Av dessa skolor har 8 kommunala huvudmän och 23 fristående huvudmän granskats.

Granskningens utgångspunkt har varit djupintervjuer med ca fem elever per skola som vid tidpunkten för granskningen var inskrivna på yrkesprogram. Urvalet av elever har baserats på en riskvärdering av elevens stödbehov, där elever med störst stödbehov valts ut för granskningen. Valet av elever har utgått från risksignaler från betygskatalog tillsammans med omfattande frånvaro. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av de utvalda elevernas individuella studieplaner, eventuella åtgärdsprogram och en sammanställning av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.

Vid besöket har de utvalda eleverna intervjuats enskilt. Även de utvalda elevernas mentorer har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektor och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats.

² Se Skolverkets nyhetsbrev från 2015-01-14 på länken:

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/nyhetsarkiv/2015/satsa-pa-studie-och-yrkesvagledning-1.229173>.